

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

לפני כבוד השופט טל חבקין, סגן נשיאה

התובע:

הלל ביטון רוזן
על ידי עו"ד גיא צברי

נגד

הנתבעים:

1. הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ
על ידי עו"ד יוסי עבאדי וליאור מדוצקי
2. רועי נוימן
על ידי עו"ד אוהד רוזן, נתן שוורצמן ועידן סגר

פסק דין

לפניי תביעה שהוגשה במקור על סך של 280,000 ש"ח שעילתה פרסום לשון הרע. במהלך ההתדיינות הופחת סכומה לסך של 140,000 ש"ח.

כתבי הטענות

כתב התביעה

1. בכתב התביעה נטען כך: ביום 3.6.2023 ארע פיגוע קשה בגבול ישראל-מצרים שגבה את חייהם של שלושה לוחמי צה"ל. שוטר מצרי שהיה חמוש ברובה חדר לשטח ישראל ורצח בירות חיילת ושני חיילים. למחרת הפיגוע, ביום 4.6.2023, השתתף התובע בתכנית "ארבע" בהנחיית בועז גולן ("גולן") בערוץ 14. הדיווח שבתכנית עסק בשלביו הראשונים של התחקיר הצבאי שבו נבדקה ההתנהלות בפיגוע. במהלך הדיווח התייחס התובע, עיתונאי בערוץ 14, לתנאי השירות הקיצוניים של הלוחמים בגזרה שבה ארע הפיגוע, ובפרט להחלטה הפיקודית לפרוס לאורך הגבול את לוחמות ולוחמי הגדוד המעורב "ברדלס". להלן החלק הרלוונטי מהשיחה [ההדגשה הוספה]:

גולן: [...] יצא לך פעם שמירה של 12 שעות רצוף?
התובע: בחיים לא, בחיים לא.
גולן: אין דברים כאלה בצבא.
התובע: עזוב, אתה יודע, גם... בוא את זה צריך לשים על השולחן:
לוחם ולוחמת, לבד, 12 שעות בלילה...
גולן: בבוטקה, מטר על מטר, אני יודע כמה זמן...
התובע: שעות... מראש יש פה טעם לפגם. אם כבר בחרתם לשים שם
גדוד מעורב.
גולן: אין פה טעם לפגם, יש פה חוסר מקצועיות, יש פה זלזול בערכי
הצבא.
התובע: נכון.
גולן: יש פה אגידות שמאל מטורפות, אנחנו פשוט פוחדים להגיד את
זה כי חיילים, נהרגו, אבל כל זה יש פה, כל הטירוף יש פה...

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

התובע: אבל זה חוסר אחריות...
גולן: וזה גורם לפגיעה בחיילים.
התובע: בועז, זה חוסר... זאת חוסר אחריות לעשות את הדבר הזה.
מאיפה זה מגיע? מאיפה זה נולד הדבר הזה? אתה יודע, גם תחשוב
רגע: נניח שני גברים או שתי נשים... 12 שעות לבד, על קו הגבול, שהם
מנותקי קשר? הרי עכשיו הם מודים בפה מלא שהייתה שם בעיה של
קליטה, אפילו אמצעים סלולריים שם לא עבדו. מה, מה, מה רצו שהם
יעשו שם?

2. ביום 4.6.2023 בשעה 21:56 פרסמה הנתבעת 1, הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ ("הנתבעת"), ברשת החברתית טוויטר (כיום שמה: X) סרטון נגד התובע שנועד, לטענת התובע, להציגו כשוביניסט ומיזוגן. הנתבעת פרסמה את הסרטון עם הכיתוב: "אין תחתית שערון 14 לא יגרדו. צריך להתקלח אחרי הסרטון הזה". מאוחר יותר נוספה השורה: "ליבנו עם משפחות וקרובי הנפלים". זמן מה לאחר פרסום הסרטון, השורה "צריך להתקלח אחרי הסרטון הזה" – הושמטה.

3. להלן תיאור של הסרטון (בפרפראזה של בית המשפט). הסרטון נפתח בדברי התובע כפי שנאמרו בתכנית: "לוחם ולוחמת, לבד, 12 שעות בלילה". לאחר מכן מופיעה דמות התובע כשהיא צבועה ברקע אדום, וברקע כתוב: "תכירו את הלל ביטון רוזן 'כתב' ב-14". בהמשך מופיע הכיתוב: "בערוץ 14 לא אוהבים שנשים וגברים משרתים יחד. אז הם מפיצים רמיזות מחליאות על הפיגוע בגבול מצרים". ברקע הדברים נראית דמות התובע; ואז נשמעים דברי התובע בשידור: "מראש יש פה טעם לפגם, אם כבר בחרתם לשים שם גודל מעורב..."; שומעים את גולן עונה לו: "אין פה טעם לפגם, יש פה חוסר מקצועיות, יש זלזול בערכי הצבא". התובע משיב: "נכון". בסיום הסרטון נשמעים דברי גולן המצוטטים במירכאות בכיתוב בולט ברקע דמות התובע הצבועה באדום: "יש פה אג'נדות שמאל מטורפות, אנחנו פשוט פוחדים להגיד את זה כי חיילים נהרגו. בשלב זה הרקע משתנה לכחול ומופיע הכיתוב: "חייבים לשים לזה סוף, ככה בדיוק נראית מכונת הרעל, מחאת ההייטקיסטים".

4. התובע טוען שלצורך ביסוס הנרטיב שביסוד הפרסום והצבתו כמטרה לשנאה ולבוז, הנתבעת ושלוחיה ביצעו עריכה מניפולטיבית של הסרטון באמצעות ייחוס לתובע דברים שאמר מגיש התכנית גולן. לטענת התובע, מאחר שבסרטון מוצגים בהבלטה ציטוטים מדבריו של גולן על רקע תמונת פניו של התובע, מתקבל מצג שווא שהתובע אמר את הדברים. בסרטון מתואר התובע בתור "כתב" (גרשיים במקור), ופניו מופיעות בסרטון (בצללית מטושטשת) לצד הכיתוב: "חייבים לשים לזה סוף. ככה בדיוק נראית מכונת רעל". כמו כן מופיע המשפט: "בערוץ 14 לא אוהבים שנשים וגברים משרתים יחד. אז הם מפיצים רמיזות מחליאות על הפיגוע בגבול מצרים".

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

5. עוד טוען התובע כי הנתבעת השמיטה את הבהרתו בשיחה עם גולן שאין נפקא מינה אם בעמדת השמירה הוצבו לוחם ולוחמת, שתי לוחמות או שני לוחמים. בזו הלשון: "[...] נניח שני גברים או שני נשים... 12 שעות לבד, על קו הגבול, שהם מנותקי קשר? הרי עכשיו הם מודים בפה מלא שהייתה שם בעיה של קליטה, אפילו אמצעים סלולריים שם לא עבדו [...]". לטענתו צפייה בקטע המלא מראה שהוא השמיע ביקורת לגיטימית המופנית כולה לדרג הפיקוד ובשום פנים ואופן לא כלפי לוחמי או לוחמות צה"ל. לראייה, חלק ניכר מהליקויים שעליהם הצביע הופיעו בתחקיר הצה"לי.

6. התובע טוען כי הנתבע 2, רועי נוימן ("הנתבע"), הפיץ את הסרטון האמור לרבבות עוקביו בטוויטר וצירף קריאה פומבית להתנכל לתובע עם הכיתוב: "לכל מי שמטיף לישראלים הטובים שצועקים לעבר פעילי התעמולה 14 שהם בושה, תבינו זה לא ערוץ תקשורת – זה כלי תעמולה. לצעוק לעברם בושה זאת מצווה". לגרסת התובע, דברי הנתבע נכתבו על רקע תקריות חוזרות ונשנות שבהן הותקפו באלימות עיתונאים של ערוץ 14 שסיקרו הפגנות נגד הממשלה. התובע טוען שדברי הנתבע מטיפים בבירור לנהוג כלפיו באלימות.

7. במישור המשפטי טוען התובע כי הפרסום שעשו הנתבעים עולה כדי לשון הרע; נעשה בחוסר תום לב לפי סעיף 16(ב) לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965 תוך סילוף הדברים בכוונה לפגוע. נתבע סך של 280,000 ש"ח משני הנתבעים יחד כפיצוי ללא הוכחת נזק בגין כל פרסום בכוונה לפגוע לפי סעיפים 1(1), 2(1) ו-3(1) לחוק.

כתב ההגנה של הנתבעת

8. הנתבעת טוענת שעסקינן ב"תביעת השתקה" של ערוץ 14, שהוא ערוץ תעמולה המנסה למנף בחוסר תום לב פרובוקציה מכוונת תוך שימוש לרעה בהליכי משפט. בעניין האמירה על הצללתו המטושטשת של התובע המופיעה ברקע ציטוטים של גולן, טוענת הנתבעת כי התובע שוחח עם גולן, מנחה התכנית, וקולו של כל אחד מהם מובחן בסרטון. גם בתכנית עצמה הופיעו פני התובע ברקע דברי גולן, והוא אף הסכים עמם ולא הסתייג מהם. לכן הסרטון אינו מגבש לשון הרע. לחלופין טוענת הנתבעת כי זוהי הבעת דעה בעניין ציבורי בתום לב המוגנת בסעיף 15(4) לחוק; פרסום מתוך חובה חוקית, מוסרית או חברתית המוגנת בסעיף 15(2) לחוק; וחלה הגנת אמת בפרסום לפי סעיף 14 לחוק.

9. הנתבעת טוענת כי עסקינן בהבעת דעה משום ש"מכונת הרעל" היא ביטוי השגור בתקשורת שמתאר את האופן שבו מקעקעים ערוץ 14 ואחרים התנהלות שוויונית ונורמטיבית בצה"ל כמו הגדודים המעורבים. אשר לביטוי "צריך להתקלח", נטען שגם הובא בא בגדר הבעת דעה שגורה ברשתות, המבטאת את עוצמת שאט הנפש מדעות קיצוניות.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

10. עוד טוענת הנתבעת כי מדובר במדיניות מכוונת של הערוץ של "פגע והתנער". נטען שהערוץ יוצר בכוונה פרובוקציות ואחרי כן מתנער מהן באופן מיתמם או מדומה; וכי התובע אינו עיתונאי מאחר שאינו עומד בכללי העיתונות האחראית או בכללי האתיקה החלים על עיתונאים.

כתב ההגנה של הנתבע

11. הנתבע טוען להגנתו שהפרסום אינו עולה כדי לשון הרע. לשיטתו מדובר בביקורת לגיטימית על אנשי תקשורת. הפרשנות הסבירה של דבריו היא כי התובע אינו מכוונת הרעל או כי יש להתנכל לתובע, אלא ביקורת חריפה על ערוץ 14. לחלופין טוען הנתבע כי הפרסומים חוסים תחת הגנת אמת בפרסום או הבעת דעה בתום לב. הנתבע טוען גם כי מדובר בעניין ציבורי והפרסום היה ביקורת על התבטאות פומבית ולכן חוסה תחת הגנת סעיפים 15(4) ו-6(6) לחוק; שמדובר בתביעה בררנית שעולה כדי חוסר תום לב מצד התובע; ושזו תביעה המבקרת "חבר בני אדם", ולכן דינה כדין תביעת לשון הרע על תאגיד.

12. נטען כי הסעד שהתובע דורש אינו תואם את הוראות הדין: אין עילה לחייב את הנתבע בסך של 280,000 ש"ח ללא הוכחת נזק ובגין פרסום אחד. משהתובע ערך את תביעתו על דרך של תביעה לפיצוי ללא הוכחת נזק, הוא יכול לכל היותר לתבוע את הסכום הקבוע בהוראות סעיף 7א לחוק, ואינו רשאי לתבוע סכום הגבוה ממנו.

13. יובהר כבר עתה כי התובע הסכים להקטין את סכום התביעה לסך של 140,000 ש"ח.

דין והכרעה

14. התיק נשמע בדרך של חקירות ראשיות ונגדיות. מטעם התובע העידו הוא עצמו ומנחה התכנית, גולן. מטעם הנתבעת העיד רועי כהן אשר שימש כאחראי על ניהול ועריכה של תכנים בחשבון הטוויטר של הנתבעת בתקופה הרלוונטית. הנתבע העיד לעצמו. הצדדים סיכמו טענות בכתב. זו עת ההכרעה.

התשתית הנורמטיבית

15. **שלבי הניתוח בעוולת לשון הרע:** דין מיוסד הוא שניתוח ביטוי בעוולת לשון הרע נעשה בארבעה שלבים. בשלב הראשון יש לשלוף מתוך הביטוי את המשמעות העולה ממנו לפי אמת המידה המקובלת על האדם הסביר; בשלב השני יש לברר אם מדובר בביטוי אשר החוק מטיל חבות בגינו, על פי סעיפים 1 ו-2 לחוק; בשלב השלישי יש לבחון אם עומדת למפרסם אחת ההגנות המנויות

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

בסעיפים 13-15 לחוק; השלב הרביעי הוא בחינת הזכאות לסעד המתאים (ע"א 4534/02 רשת שוקן בע"מ נ' הרציקוביץ, פ"ד נח(3) 558, 568 (2004)).

16. **הגדרת לשון הרע:** סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע קובע כי "לשון הרע" הוא בין היתר דבר שפרסומו עלול "להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרר לשנאה, לבוז או ללעג מצדם" (סעיף 1(1) לחוק); "לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו" (סעיף 1(2) לחוק). בבחינת קיומה של לשון הרע יתחשב בית המשפט בדרך שבה נתפס הפרסום בעיני האדם הסביר. זהו מבחן אובייקטיבי, המתמקד באופן שבו אדם רגיל היה מבין את הפרסום. כאשר בוחן בית המשפט אם פרסום מסוים כולל בחובו לשון הרע עליו לעיין בפרסום בכללותו. משמעותו נבחנת לא רק על סמך המילים המדויקות שבהן השתמש המפרסם, אלא גם על בסיס מכלול הנסיבות החיצוניות הסובבות את הפרסום, קרי: ההקשר בכללותו, הקונטקסט (ע"א 751/10 דיין אורבך נ' פלוני, פ"ד סה(3) 369, 436-437 (2012)).

17. **הגנת הבעת דעה בתום לב:** סעיף 15(4) מעגן את הגנת הבעת דעה על אנשי ציבור וזו לשונו:

הגנת תום לב
15. במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו: [...]
(4) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע בתפקיד שיפוטי, רשמי או ציבורי, בשירות ציבורי או בקשר לענין ציבורי, או על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה התנהגות.

18. הגנת סעיף 15(4) נחלקת בהקשרנו לשלושה יסודות מצטברים: (1) הנפגע הוא איש ציבור או שנושא הפרסום מגלה עניין ציבורי; (2) תוכן הפרסום הוא הבעת דעה על התנהגות הנפגע; (3) הפרסום נעשה בתום לב. כותב המלומד שנהר:

"סעיף 15(4) מונה שורה ארוכה של נושאים שהבעת הדעה בקשר אליהם עשויה להיות מוגנת. הסעיף מתחלק למעשה, לשניים. בחלקו הראשון של הסעיף נקבעה הגנה על הבעת דעה בקשר להתנהגות הנפגע בכמה עניינים. בחלק השני קבועה הגנה על הבעת דעה בקשר ל'אופיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע', אם אלה התגלו בהתנהגותו של הנפגע באותם עניינים שאליהם מתייחס החלק הראשון. [...]
ההתנהגות שבקשר אליה תהיה הבעת הדעה מוגנת היא התנהגות של הנפגע 'בקשר לעניין ציבורי' וכן התנהגותו בשורה של תפקידים ציבוריים המוגדרים בסעיף, והם תפקיד 'שיפוטי', תפקיד 'רשמי', תפקיד 'ציבורי', ותפקיד 'בשירות ציבורי' (אורי שנהר **דיני לשון הרע** 323 (מהדורה שנייה 2024)).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

19. מי ייחשב ל"איש ציבור" לעניין הגנת סעיף 15(4)? "נראה כי רשימת התפקידים הציבוריים אינה מוגבלת רק לתפקידים שהמכהנים בהם הם עובדי ציבור. במקרה אחד אף נפסק, כי יש להתייחס לאשתו של ראש עיר כאל איש ציבור" (שנהר, שם). המלומדים גנאים, קרמניצר ושנור כותבים:

"יש להדגיש כי הקטגוריה של 'דמויות ציבוריות' טעונה יחס זהיר, שאם לא כן נימצא משנים את האיזון הכללי בדיני לשון הרע, ומחילים על אנשים פרטיים את הסטנדרט הנוגע לאישי ציבור [...] רק במקרים בהם אדם אכן הציב את עצמו במרכזו של דיון ציבורי מרצונו, או שיש לו השפעה של ממש על התרחשות הציבורית מוצדק לראות בו דמות ציבורית. על קריטריונים אלה ניתן להוסיף קריטריון משני והוא גישה מעשית לתקשורת" (חאלד גנאים, מרדכי קרמניצר ובוטז שנור **דיני לשון הרע: הדין המצוי והדין הרצוי** 140 (מהדורה שניה מורחבת 2019)).

20. בע"א 1104/00 אפל נ' חסון, פ"ד נו(2) 607, 621 (2002) דן בית המשפט העליון בשאלה מי ייחשב ל"דמות ציבורית" לצורך דיון בשאלה אם ביקורת המוטחת באיש ציבור עולה כדי לשון הרע, והעיר:

אדם ייחשב "דמות ציבורית" ככל שנגיעתו לענייני ציבור והשפעתו עליהם הן רבות יותר, וככל שהופעתו בציבור וגישתו לאמצעי התקשורת רבות יותר. יש שעקב מעורבותו של אדם בעניין הנוגע לציבור יש לראותו "כדמות ציבורית" לצורך העניין הנדון, ויש שהמעמד הציבורי נקבע בשל היותו נושא משרה ציבורית או תפקיד ציבורי. מכל מקום, "דמות ציבורית" היא דמותו של מי שיש לו נגיעה לענייני ציבור והשפעה עליהם במידה זו או אחרת, וההגדרה הקונקרטית כרוכה בנסיבותיו של כל עניין.

21. ברע"א 10520/03 בן גביר נ' דנקנר (12.11.2006) קבע השופט (כתוארו אז) א' ריבלין שאיתמר בן גביר (אז פעיל פוליטי) הוא איש ציבור. זאת מאחר שהעמיד את עצמו בעין הציבור, והביטוי שהוטח לעברו ושבינו הוא תבע: נאצי, נאמר במסגרת דיון עיתונאי-טלוויזיוני בעניינים ציבוריים-פוליטיים מובהקים, ולא נחסמה דרכו לומר את דברו בעניינים אלו (שם, בפסקה 22). בבש"פ 6988/19 פלוני נ' הוצאת עיתון הארץ (26.11.2019) עמד בית המשפט העליון על כך שגם מי שאינו נבחר ציבור עשוי להיחשב "דמות ציבורית" ולעניין זה יש לשקול את מידת מעורבותו בעניין הנוגע לציבור ואת בחירתו להעמיד את עצמו בעין הציבור (שם, בפסקה 42 לחוות הדעת של השופט ד' ברק ארז).

22. בפסיקת הערכאות הדיוניות הובעה למשל הדעה שעורך דין בתחום הספורט הוא "דמות ציבורית" בקרב אוהדי ושחקני כדורגל בארץ, כשמדובר בפרסום המותח עליו ביקורת (ע"א (מחוזי חי) 1301/03 כלבו החדשה בע"מ נ' גולדברג, פסקה 6 לחוות הדעת של השופט (כתוארו אז) י' עמית

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

(29.1.2004) (דעת מיעוט); שמנהלת עמותה שהייתה אחראית להמתת חתולים נושאת תפקיד בעל אופי ציבורי, ושפרסום ביקורתי שהופנה כלפיה ונוגע לפעילותה חוסה תחת הגנת סעיף 15(4) לחוק (ת"א (מחוזי ת"א) 2458/98 **אדלר בלו נ' רשת שוקן בע"מ**, פסקה 8 (20.2.2006)). כמו כן נפסק שעורך בכיר בתחנת גלי צה"ל המוכר כאיש תקשורת בא בגדר בעל תפקיד ציבורי לעניין הגנת סעיף 15(4) לחוק (ת"א (שלום ת"א) 59951-01-22 **הופשטיין נ' פוליטיקלי קוראט (ע"ר)**, פסקה 174 (17.12.2024)).

23. **הבחנה בין קביעת עובדה להבעת דעה:** ברע"א 817/23 **עמותת חוזה חדש נ' זוהר** (30.5.2023) דן בית המשפט העליון בהרחבה בהבחנה בין פרסום עובדה לבין פרסום שהוא הבעת דעה. זאת על רקע השכיחות ההולכת וגוברת של תביעות לשון הרע שבבסיסן פרסומים ברשתות החברתיות בנושאים ששנויים במחלוקת ציבורית ופוליטית המתאפיינים בהתבטאויות נחרצות ואף פוגעניות (שם, בפסקה 14 לחוות הדעת של השופט (כתוארו אז) נ' סולברג). בית המשפט תיאר את ההבדלים בין עובדה ודעה והציג אמות מידה כיצד להבחין ביניהן (שם, בפסקות 19-20; אסמכתאות הוסרו):

אפתח אפוא בהתייחסות להגדרת הקטגוריות – עובדה ודעה – אשר מבין שתייהן עלינו לברר מהי הקטגוריה המתאימה לפרסום שבו עסקינן. ככלל, עובדה עניינה בנתונים אובייקטיביים, בתיאור מציאות מסוימת; היא יכולה להיות אמיתית או שקרית, וניתן לאששה או להפריכה. דוגמה לכך היא פרסום כי נפתחה חקירה משטרתית בעניינו של פלוני. דעה, לעומת זאת, היא התרשמות סובייקטיבית, והיא אינה נכנסת לתבניות נוקשות של אמת ושל שקר. דעה עשויה להיות משכנעת, סבירה, הגיונית, וכן גם להפך. דוגמה לדעה היא למשל החיזוי כי פלוני צפוי להרשעה בדינו, בשים לב לחומר הראיות שנאסף נגדו במקרים רבים, הבחנה בין דעה לעובדה היא קלה ופשוטה, אך לא אחת מתעוררת מורכבות לא מבוטלת בניסיון לסווג נכונה את הפרסום [...] אם כן, כיצד נבחין בין עובדה לדעה? כפי שזכר לעיל, כאשר בית המשפט עוסק בפרשנות פרסום, אשר נטען כי מהווה 'לשון הרע', 'השאלה היא מה משמעותן של המילים בעיני האדם הרגיל: אין זה ענין של פרשנות במשמעותה המשפטית [...] [האדם הרגיל] מסוגל הוא לקרוא והוא קורא בין השורות לאור הידע הכללי שלו ונסיונו בחוויות העולם. מה שהאדם הרגיל מסיק, ללא ידע מיוחד, נקרא, בדרך-כלל המובן הטבעי והרגיל של המילים'. דברים אלה משמשים את בתי המשפט תדיר, לצורך העמידה על משמעותם של פרסומים; נוסף על כך, הם רלבנטיים גם לשאלה שמתעוררת בעניינו-אנו בדבר סיווג הפרסומים, היינו: לגבי השאלה אם מדובר בקביעת עובדה, או שמא בהבעת דעה.

24. בעניין **עמותת חוזה חדש נדון הביטוי:** "מיקי זוהר הוא חייל בכיר בארגון פשע של נתניהו שלא מפסיק להסית ולשקר". בית המשפט העליון קבע כי מדובר בהבעת דעה משיקולים אלה: ההשתייכות לארגון הפשיעה הוצגה באופן כללי; הקשר הדברים הכולל במקרה הספציפי הוא דברים של עמותת מחאה אזרחית הידועה כבת פלוגתה חריפה של זוהר ושל מפלגתו סמוך למועד

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

הבחירות לכנסת. בית המשפט מדגיש שבנסיבות הללו אדם מן הישוב תופס את הדברים כהבעת דעה ולא כקביעת עובדה (שם, בפסקות 27-28). באותו עניין ולצורך המחשה נדון הביטוי "ידי הן ששפכו את דמו של פלוני". השופט סולברג הדגיש כי האדם הסביר מבין את הדברים כמשתרעים מעבר לפרשנות הלשונית, ואינם מובנים כמייחסים לנבחר ציבור מעשה רצח אקטיבי. עוד הוא מתייחס לביטוי "חולה נפש" וקובע כי פעמים רבות אדם מן הישוב לא יבין כפשוטו של לשון (שם, פסקה 22). לדבריו (שם, בפסקה 25):

אם כן, בית המשפט שלפניו מתבררת תביעת לשון הרע מחויב לבחון, במקרים המתאימים, אם הפרסום שבמחלוקת הוא פרסום שאדם מן הישוב יבין שיש להוציא מידי פשט תיבותיו ומשמעותן המילונית. בעשותו כן, על בית המשפט לתת דעתו על השאלה מהו המסר שיקלט מן הפרסום; ולהתחשב בכך שאין זה רצוי כי דיני לשון הרע ידחקו מן השיח צורות ביטוי ציוריות, אף לא כאלה הנעשות על דרך הגזמה, כאשר הן חפות מיומרה להצגת עובדות. בחינה זו, במקרים מסוימים, עשויה להביא לכלל מסקנה כי על אף שמדובר בפרסום בעל חזות חיצונית עובדתית (ידיה של פלוני הן ששפכו את הדם, באחת מהדוגמאות שלעיל), נכון יהיה לראות בדברים משום עזיבה של עולם העובדות הקשיחות, אל עבר הבעת דעה על מושא הפרסום ועל תפקודו.

25. בתי המשפט עמדו על ההבחנה בין דעה ועובדה לאורך השנים ועל הצורך בהבנת המשמעות בהקשר הכולל. כך, בע"פ 8735/96 **ביטון נ' קופ**, פ"ד נב(1) 19 (1998) נדון הביטוי: "הטיפול בשמעון אינו דרך עיתונים, אלא דרך ספתו של פסיכולוג או דרך קליניקה של פסיכיאטר" [...]. הביטוי פורסם בעיתון על ידי העיתונאי ניסים קופ בתגובה לביקורת שהשמיע נגדו שמעון ביטון אשר טען שכישורו היחיד הוא היותו שקרן. בית המשפט קבע כי (שם, בעמ' 33):

המשיב אף לא התיימר לקבוע או לכלול עובדות כלשהן בפרסום [...] לא התכוון לקבוע אבחנה קלינית לגבי מצבו הנפשי של המערער, אלא להביע מורת רוח מסגנון הדברים שכתב [...] תוכן הדברים שפרסם המשיב המתאר את המערער באופן פוגע ולא מחמיא, אינו מתיימר להביא עובדות לידיעת הציבור. הדברים הינם על הגבול שבין "הבעת דעה" לבין הטחת עלבון או גידוף.

בע"א 9462/04 **מורדוב נ' ידיעות אחרונות בע"מ**, פ"ד ס(4) 13 (2005) נדון הביטוי "עריק" בדבר אדם שעבר ממפלגה אחת לאחרת. בית המשפט קבע שעריק הוא הבעת דעה שלילית בנוגע למהלך: "האדם הסביר במדינת ישראל אינו מייחס לביטוי זה, בהקשר הפוליטי, משמעות של מעשה אסור מבחינה חוקית" (שם, בעמ' 35). בע"א 7380/06 **חטר-ישי נ' גילת** (2.3.2011) בית המשפט הדגיש שיש לבחון את ההקשר הכולל בבחינת פרסום בקביעה כי: "בבואנו לבחון ביטוי זה או אחר, עלינו לבחון בהקשר בו הוא נאמר [...] הביטוי כנופיה משמש פעמים רבות, בהקשר הפוליטי, מדיני ו/או חברתי כדי לתאר קבוצת אנשים הפעולת בצוותא חדא לקידום אג'נדה [...] המילה נושאת בחובה הבעת דעה שלילית על אותה קבוצה" (שם, בפסקה 40). בע"א (מחוזי ת"א)

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

14-09-26523 **דרזיה נ' קוניק** (7.5.2015) נדון הביטוי "תקנה אותי, יהיה לך שקט" בדבר מינוי חברי אופוזיציה בעיריית גבעתיים לתפקיד בשכר כדי לקבל מהם שקט מביקורת. בית המשפט קבע שמדובר בהבעת דעה שלפיה ניתן "לקנות שקט" כאשר ממנים חבר אופוזיציה לסגן ראש עיר בשכר. בית המשפט הסביר: "כאשר איש פוליטי מביע את דעתו במסגרת ראיון על נושא פוליטי, הוא הסביר כי הצטרפותו של חבר מועצה לקואליציה תוך קבלת תפקיד בשכר, מהווה "קניית" שקט, אזי מדובר באמירה שיש לאפשר אותה במסגרת חופש הביטוי הפוליטי" (שם, בפסקה 8). לעומת זאת, בת"א (שלום ת"א) 13429-05-21 **נתניהו נ' אולמרט** (21.11.2022) נדון הביטוי "מה שלא בר שיקום זה מחלת הנפש של ראש הממשלה [...] בתנאים רגילים כל רופא פסיכיאטר שיש לו מצפון ואני מוכן להפגיש אותך עם לא מעט מבניהם היו אומרים שצריך להוציא צו אשפה...". בית המשפט קבע שניסוח הדברים מתיימר לתת להם משקל מקצועי בדמות הפנייה לפסיכיאטר ומאחר שהדברים נאמרו על ידי ראש ממשלה לשעבר, אין מדובר בהבעת דעה (שם, בפסקות 39-42).

26. יתר על כן, מקום שמדובר בשיח או בוויכוח פוליטי, שיקולי מדיניות משפטית מטים את הכף לקבוע שביטויי השרוי בלב לבו של הוויכוח הוא הבעת דעה. הטעם לכך נעוץ בחשיבות של חופש הביטוי בשיח הפוליטי בדמוקרטיה ליברלית. כותב השופט סולברג: "דברים אלה מקבלים משנה תוקף בהתייחס להבעות דעה הנשמעות בלב-ליבו של הוויכוח הפוליטי, אשר נקלטות בקרב נמעניהן עם קב חמטין; ובשים לב גם לחשיבות המיוחדת שנודעת להגנה על ביטויי דעה והשקפה, לרבות אלה המציגים דעות שאינן סבירות ומקובלות" (שם, בפסקה 32). בעניין **עמותת חוזה חדש** עמדה השופטת וילנר על חשיבות חופש הביטוי הפוליטי וקבעה באותו מקרה שעל אף "הסגנון המשתלח [...] כמה למבקשת הגנת תום הלב [...] אשר מבוססת על חשיבותו המיוחדת של חופש הביטוי הפוליטי ביחס להבעת דעה" (שם, חוות הדעת של השופטת י' וילנר). ברע"א 6557/20 **ערוץ 10 החדש בע"מ נ' שרת התרבות והספורט**, פסקה 54 (13.3.2024) עמד השופט סולברג על הטעמים להרחבת חופש הביטוי הפוליטי [אסמכתאות הוסרו]:

בית משפט זה עמד, בעבר, על הצורך ליתן הגנה עודפת לחופש הביטוי הפוליטי, כדי לאפשר שיח וביקורת בתחום זה [...] את נגישותם העודפת של אישי הציבור למדיה ולשיח הציבורי, המאפשרת להם להתמודד עם פרסומים לגבי פועלם, אף להזימם; את בחירתם המודעת של אישי הציבור להביא עצמם בקלחת הציבורית, על כלל המחירים הנלווים לדבר; וכן את הלגיטימציה המוגברת למתיחת ביקורת על פועלם של אישי הציבור, בהשוואה לאנשים פרטיים, נוכח השפעתם המכרעת של הראשונים על הקצאת משאבי ציבור ועל חיי הפרטים השונים במדינה.

השופט (כתוארו אז) עמית עמד על גישתם המוגברת של אנשי ציבור לתקשורת (שם, פסקה 6 לחוות הדעת של השופט י' עמית (מיעוט)): "הסיכון שאנשי ציבור נוטלים על עצמם בנוגע לשמם הטוב בהיכנסם לזירה הציבורית, ונגישותם המוגברת של אנשי ציבור לאמצעי התקשורת המאפשרת להם להתגונן מפרסומים המכילים לשון הרע נגדם". בית המשפט קבע כי יש להכיר

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

בחופש ביטוי רחב בפרסומים על פעילות של אנשי ציבור (שם, בפסקה 111 לחוות הדעת של השופט נ' סולברג; פסקה 6 לחוות הדעת של השופט י' עמית). בת"א (שלום י-ם) 42071-11-22 **בן יהודה נ' אורדן** (18.3.2025) נקבע – בעניין פעילי ציבור – שתהיה הנטייה להכיר בזכותם לפיצוי באופן מצומצם ומוגבל יותר, ותתאפשר רק כאשר הפגיעה בשמם הטוב משמעותית וחריגה (שם, פסקה 17). תביעתו של בן יהודה נדחתה חרף התבטאויות קשות שהטיח בו אורדן באופן אישי, וזאת בין היתר על רקע התבטאויות משתלחות של בן יהודה עצמו נגד אחרים.

27. שיקולים אלה יפים, בשינויים המחויבים, גם בעניינם של אמצעי תקשורת, במיוחד תקשורת ממוסדת, ובהם עיתונאים, פרשנים, כתבים ועורכי התקשורת עצמם. ראשית, בעניין **רגב** עמד השופט עמית על ההבחנה בין נבחר ציבור לעובדי ציבור בהקשר של לשון הרע: עובדי הציבור לא בחרו להיכנס ל"מטבח הפוליטי"; לעיתים ידיהם כבולות ביכולתם להגיב על פרסום; אין להם בהכרח נגישות מוגברת לאמצעי התקשורת כפי שיש לנבחר ציבור (שם, בפסקה 6 לחוות הדעת של השופט י' עמית). בראי הבחנה זו, ובשונה מעובדי ציבור, כלי התקשורת ופעיליה בחרו מרצון חופשי ליטול חלק בשיח הציבורי. על רקע זה, הכף נוטה להכיר בחופש ביטוי רחב כלפיהם, ובהתאמה להגן על אלה המבקרים אותם. שנית, "נגישותם המוגברת של אנשי ציבורי לאמצעי התקשורת המאפשרת להם להתגונן מפרסומים המכילים לשון הרע כנגדם" (עניין **רגב**, פסקה 6 לחוות הדעת של השופט י' עמית) מטילים את הכף לקבוע שככלל הזירה לוויכוח ביקורתי בעניינים פוליטיים, גם כשהוא נוקב, ביקורתי ואף פוגעני, רצוי שישאר במגרש התקשורת, ולא יתברר בבית המשפט במסגרת תביעת לשון הרע. שלישית, כלי התקשורת מקבלים הגנה משמעותית מהדין על הפרסומים שלהם (ראו למשל, שם, בפסקה 113 לחוות הדעת של השופט נ' סולברג):

אף אם אין לקבל דברים אלה ככתבם וכלשונם – ובפרט את הקריאה לפירוש 'מצמצם ביותר' שניתן לקריטריונים שנקבעו בע"א ובדנ"א **דיין** – מוצא אני בהם קריאת כיוון חשובה: על אף שצודקים המבקשים בטענתם העקרונית, שלפיה אין לראות את רכיבי העיתונאות האחראית כמבחנים מצטברים שכשלו באחד מהם יביא לשלילת ההגנה מן המפרסם, הרי שיש גם להישמר ממצב שבגדרו תהפוך הגנת העיתונאות האחראית, מרובת הקריטריונים והתבחנים, המופעלת בהתחשב בנסיבות כל מקרה ומקרה, למעין 'עיר מקלט', שתעמוד לימין מפרסמים כמעט בכל מצב שבו יטענו להתקיימותה.

28. לסיכום: אמת המידה להבחנה בין עובדה לדעה היא מבחן "האדם הסביר": כיצד הדברים נתפסים על ידי אדם סביר ומיודע הקולט אותם בהתחשב בהקשר הכולל ומבלי למצות: זהות הדוברים, החלק שהם נוטלים בשיח הציבורי, ההשתייכות הארגונית שלהם, אופי הפלוגתה, אופי השיח הנוהג, והדרך שבו מובעת ביקורת בשיח זה כעניין שבשגרה. כשעסקין בוויכוח פוליטי או בנושא השנוי במחלוקת ציבורית, דברים המוצגים כעובדות מובנים תדיר כדעות המבטאות ביקורת, וזאת גם כשמדובר בהתבטאויות קיצוניות המנוסחות באופן נחרץ ופסקני. זאת אף אם בנסיבות נטולות הקשר אותם דברים יכולים להיות מובנים כקביעת עובדה. דברים אלה נכונים גם

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

בהנחה שיש בנמצא – במישור העובדתי – אנשים שיבינו את הדברים כפשוטם וכלשונם. ההכרעה בעניין אופן הבנת הדברים לעניין זה אינה עובדתית טהורה, אלא הכרעה המערבת עובדה ומשפט ומקנה משקל נורמטיבי לאיזון הראוי בין חופש הביטוי להיקף ההגנה הראוי על השם הטוב.

29. **הפרסום בוצע בתום לב:** סעיף 16 לחוק איסור לשון הרע קובע חזקות הנוגעות לתום לבו של המפרסם, וזו לשונו:

נטל ההוכחה
16. (א) הוכיח הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום באחת הנסיבות האמורות בסעיף 15 ושהפרסום לא חרג מתחום הסביר באותן נסיבות, חזקה עליו שעשה את הפרסום בתום לב.
(ב) חזקה על הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום שלא בתום לב אם נתקיים בפרסום אחד מאלה:
(1) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא האמין באמיתותו;
(2) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא נקט לפני הפרסום אמצעים סבירים להיווכח אם אמת הוא אם לא;
(3) הוא נתכוון על ידי הפרסום לפגוע במידה גדולה משהיתה סבירה להגנת הערכים המוגנים על-ידי סעיף 15.

30. בעניין **בן גביר** דן בית המשפט בדרישת תום הלב (פסקה 32 לחוות הדעת של השופט א' ריבלין). השיקולים שנמנו לבחינת תום הלב של המפרסם הם אלה: (1) הכוונה שעמדה מאחורי הפרסום; (2) אמונתו הכנה של המפרסם באמיתות הפרסום; (3) נושא הפרסום ומושאו – האם נסב הפרסום על דמויות ועל סוגיות פוליטיות, אקטואליות או אחרות שלציבור עניין רחב בהן; (4) מידתיות הפרסום – לשונו, סגנונו, נוסחו והיקף התפרסותו (אלה עומדים אל מול העניין שבו עוסק בפרסום); (5) נקיטת אמצעים סבירים לבדיקת אמיתות הדעה; (6) סבירות המסקנה שצמחה מתוך התשתית העובדתית שעליה היא מסתמכת. אין מדובר ברשימה סגורה, אלא בצבר שיקולים המגבשים מבחני עזר להכרעה בשאלת תום הלב שהיא בעיקרה שאלה נורמטיבית ערכית.

31. דרישת תום הלב הקבועה בסעיף 15 אינה זהה בין כל אחת מההגנות שבסעיף (שנהר, בעמ' 457). בע"א 7426/14 **פלונית נ' דניאל** (14.3.2016) קבע בית המשפט כי דרישת תום היא בעלת רכיבים סובייקטיביים ואובייקטיביים (פסקה 69 לחוות הדעת של השופט (כתוארו אז) י' עמית):

בחקיקה ובפסיקה נעשה שימוש ברכיבים סובייקטיביים ואובייקטיביים זה לצד זה במטרה ליצוק תוכן למונח "תום לב" בעוולת לשון הרע. התוכן המדויק של דרישת תום הלב אינו בהכרח אחיד בכל המקרים, גם לא במסגרת חוק איסור לשון הרע, והוא מושפע מן החלופה הקונקרטית שבסעיף 15 שלצידה הוא ניצב ומן האינטרס המוגן באותה חלופה. כלומר, מטרותיהן השונות של

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

החלופות שנקבעו בסעיף 15, עשויות ליצור הבדלים בין תוכן דרישת תום הלב במקרים השונים.

השופט עמית קבע באותו מקרה כי "נוכח החשיבות הציבורית בדיווח למשטרה על חשד לביצוע עבירה, יתכן מצב שבו המתלונן יחשב כאילו פעל בתום לב, גם אם המניע להגשת תלונה היה זדוני" (שם, בפסקה 70). כשמדובר בביקורת בעניינים ציבוריים ופוליטיים, השאלה אם המפרסם התכוון לפגוע לא היא שתכריע את הכף בשאלת תום לבו. תדיר שבגדרי ויכוח פוליטי נוקב יאמרו דברים קשים, לעתים בלשון משתלחת ואף פוגענית, שכוונתם הברורה היא לפגוע. אף על פי כן דברים מסוג זה יכולים להיחשב לכאלה שנאמרו בתום לב על רקע היקף ההגנה הרב שיש להקנות לחופש הביטוי בשיח הציבורי בראי השיקולים והאינטרסים שנמנו בהרחבה לעיל. לכוונת המפרסם מוקנה אפוא משקל קל בלבד בנסיבות כאלו, ולעתים לא יוקנה לה משקל כלל.

מן הכלל אל הפרט

32. **האם הנתבעים פרסמו לשון הרע על התובע?** ראשית יש להכריע בשאלה אם תוכן הסרטון בא בגדר "לשון הרע" כהגדרתו בחוק. בעניין **עמותת חוזה חדש** נפסק שאין צורך להכריע בשאלה זו אם עומדת לנתבע הגנה (שם, בפסקה 34). אקדים אחרית לראשית ואומר שזה המצב בענייננו. עם זאת, לצורך הדיון, אני מוכן להניח שהתשובה לכך חיובית, וחלק מן הביטויים שנכללו בסרטון עולים כדי לשון הרע. התובע הוצג בסרטון כחלק מ"מכונת רעל" וכמפיץ רמיזות מגדריות. תוכן זה עלול, בעיניו של צופה סביר, להשפיל את התובע, לעשותו מטרה לשנאה, לבזו או ללעג.

33. הנתבע שיתף את הסרטון. ברע"א 1239/19 **שאול נ' חברת ניידלי תקשורת בע"מ**, פסקה 75 לחוות הדעת של השופטת ד' ברק ארז (8.1.2020) נקבע כי פעולת השיתוף תחשב כפרסום לצורך חוק איסור לשון הרע. הטעמים שנמנו לכך הם שפעולת השיתוף יוצרת "עותק" של הפרסום ויכולה להגדיל את התפוצה שלו (שם, בפסקה 45). הפרסום של הנתבע הגדיל את התפוצה של הסרטון. בית המשפט באותו עניין עמד על כך שככלל הנסיבות המנויות בסעיף 15 עשויות להיות רלוונטיות למצבים של שיתוף ברשת החברתית, ובפרט ההגנה בדבר הבעת דעה בתום לב.

34. לצורך הדיון בלבד אניח שאמירותיו של הנתבע בעת שיתוף הסרטון: "לכל מי שמטיף לישראלים הטובים שצועקים לעבר פעילי התעמולה 14 שהם בושה, תבינו, זה לא ערוץ תקשורת – זה כלי תעמולה. לצעוק לעברם בושה זאת מצווה" עולות כדי לשון הרע.

35. הנתבע טען להגנתו שההתבטאויות כוונו כלפי "חבר בני אדם" (ערוץ 14) ולא כלפי התובע. הטענה היא שמדובר באמירות כלליות שלא כוונו כלפי התובע עצמו, ולראייה בציטוט עצמו מופיע המספר 14. לפי סעיף 4 לחוק איסור לשון הרע, תביעה נגד חבר בני אדם אין בה עילה לתובענה אזרחית. אין בידי לקבל את הטענה. בדומה לטענה בסיכומי התשובה של התובע (פסקה 21), הנתבע

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

שיתף סרטון שמתחיל במילים "הכירו את הלל ביטון רוזן". לכן אין מקום לנתק בין הכיתוב המלווה את הסרטון לסרטון עצמו. כאמור, עצם השיתוף מגבש פרסום, ולכן הפרסום הוא גם נגד התובע.

36. **הגנת הבעת דעה לפי סעיף 15(4) לחוק:** על רקע הנחה זו יש לבחון אם עומדת לנתבעים הגנת סעיף 15(4) לחוק בעניין הבעת דעה על אמירה של איש ציבור. ראשית יש לקבוע אם התובע בא בגדר איש ציבור לצורך הגנת סעיף 15(4). לטעמי התשובה לכך חיובית. התובע משמש לשיטתו- הוא פרשן בנושאים שבלב השיח הציבורי בישראל, ועושה כן בערוץ תקשורת ממוסדת הזוכה לחשיפה לציבור גדול ולרייטינג בשיעור משמעותי. התובע בחר להעמיד את עצמו בעין הציבור בתכניות שבהן הוא מופיע כפרשן, והתבטא במסגרת דיון עיתונאי-טלוויזיוני בנושא השנוי במחלוקת ציבורית ובעניין רגיש עד מאוד, לאחר פיגוע. יש מקום לאפשר ביקורת והבעת דעה על תוכן הדברים שאמר, שנועדו – מעצם טבעם – להשפיע על דעת ציבור הצופים של הערוץ, וכן על ציבורים רחבים יותר.

37. כעת יש לבחון אם הביטויים שנכללו בפרסום – "כתב" (גרשיים במקור), "מכונת הרעל", "בערוץ 14 לא אוהבים שנשים וגברים משרתים יחד"; "אז הם מפיצים רמיזות מחליאות על הפיגוע בגבול מצרים", "פעילי תעמולה" – הם בגדר עובדה או הבעת דעה.

38. על רקע אמות המידה שנקבעו בפסיקה, אני סבור שאף שהדברים נאמרו בלשון ביקורתית, נחרצת ונוקבת, האדם הסביר והמידע השומע אותם יבינם כהבעת דעה. האמור בסרטון הוא תגובה לדברים שאמר התובע בביקורת על כך שצה"ל הציב יחד חייל וחיילת במוצב אחד, במשימת שמירה רבת שעות, ועל "מה שיכול לקרות" במצב כזה. הציטוט המדויק של דברי התובע שהפרסום התייחס אליהם הוא: **"עזוב, אתה יודע, גם... בוא את זה צריך לשים על השולחן: לוחם ולוחמת, לבד, 12 שעות בלילה"**.

39. כאן המקום לציין כי לצורך הבנת דברים אלה של התובע יש חשיבות רבה לצפייה בסרטון עצמו, שרק היא מאפשרת להתרשם מהאינטונציה שבה נאמרו הדברים, המשליכה על הרושם הכללי המתקבל מהם: מובן שהם נאמרו בהקשר מגדרי, על רקע חשש שהמגדר השונה של חייל וחיילת – גבר ואישה – עלול להשפיע על תפקודם בביצוע המשימה. הדברים מתיישבים גם עם האופן שגולן התייחס אליהם כשאמר: **"בבוטקה, מטר על מטר, אני יודע כמה זמן..."**.

40. תורת הפרגמטיקה – שהיא ענף בבלשנות החוקר את הבנת השפה הטבעית – מתייחסת להשפעת ההקשר הלשוני (Co-text) וההקשר החוץ לשוני (Context) על הבנת תוכן הדברים. עמד על כך אהרן ברק בחיבורו "על השתמעות בחוקה הכתובה" משפטים מה 573 (התשע"ו):

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

ההקשר הלשוני הוא הקשר הפנימי. זו סביבתה של לשון הטקסט. ההקשר החוץ לשוני הוא הקשר חיצוני. אלה הן הנסיבות החיצוניות לטקסט כולל ידע, הרקע המשותף למחבר הטקסט ולנמעניו, יכולותיו והעדפותיו של המחבר והנושאים הרלוונטיים לנמענים. המובן המשתמע נגזר מנסיבות חיצוניות אלו. הקשרים פנימיים וחיצוניים אלה הם רבים ומגוונים. עקרונית הם אין סופיים, הבלשנות בוחרת מתוך ריבוי הקשרים את אלה שהם רלוונטיים למתן מובן לשוני לטקסט להבנת ההקשר והחיצוני – פונה הפרגמטיסט, בין השאר להנחות המוקדמות שעל בסיסן נקבע מובן הטקסט.

הפרגמטיקה מבחינה בין הקשרים נסיבתיים והקשרים לשוניים. ההקשר הלשוני כולל את התוכן הלשוני שקדם לביטוי הנוכחי. ההקשר הנסיבתי אינו בהכרח הקשר מילולי (נורית מלניק ואירנה בוטוויניק **חקר השפה: יסודות ויישומים** חלק א 252 (אדי זילצר עורך 2019)).

41. במקרה דנן, הביטויים מובנים לפי שלושה הקשרים חוץ-לשוניים: ההקשר הראשון הוא אופן הבנת התבטאות התובע על רקע האינטונציה שלו, ובייחוד המילה "בוא", שממנה אדם סביר ומיודע הצופה בסרטון מבין שהדברים נאמרים בהקשר מגדרי, ושיש בהם רמיזה לאשר עלול לקרות כשחייל וחיילת נמצאים שעות רבות לבד בשמירה במקום מרוחק. ההקשר החוץ-לשוני השני הוא היות הנתבעים בני פלוגתה מובהקים של ערוץ 14. ההקשר השלישי הוא שהפרסום נעשה על רקע פולמוס ציבורי רחב בנושא שירות של לוחמות ביחידות קרביות ושירות מעורב של גברים ונשים, ולאחר פיגוע. משכך, בדומה לעניין **עמותת חוזה חדש** (פסקות 27-28), האדם הסביר אינו מבין את הדברים שנאמרו כפשוטם ובמנותק מההקשר שבו הם נאמרו. הוא מבין אותם על רקע "מקומם בשיח" של התובע והפורום שבו הוא בחר לומר את הדברים מזה, ועל רקע הביקורת שהנתבעים מותחים על ערוץ 14 לנוכח המסרים המיוחסים לו מזה. עוד הוא מובנים כנאמרים במסגרת שיח בעניין רגיש ובעל חשיבות ציבורית. במערך נסיבות זה גם אמירות המוצגות באופן נחרץ וכעובדה יובנו על ידי האדם הרגיל כהבעת דעה.

42. ודוקו: המבחן בעניין זה הוא מבחן אובייקטיבי, המערב בחובו שיקולי מדיניות משפטית המקנים משקל מוגבר לחופש הביטוי בנושאים השנויים במחלוקת ציבורית הנאמרים בתגובה וכביקורת על דברים של אנשי ציבור. כאשר האדם הסביר צופה בסרטון ששודר על רקע מחלוקת ציבורית נוקבת, הוא מפרש את הנאמר בו על פי ההקשר הרחב. בענייננו, ההקשר הרחב הוא המחלוקת הקוטבית הברורה בין התובע לנתבעים, והביקורת על דברי התובע בהקשר המגדרי. על רקע דברים אלה נבחן את הביטויים עצמם.

43. הביטוי "מכונת הרעל" והביטוי "פעילי תעמולה" הם הבעת דעה בהקשר שבו הם נאמרו (וראו דברי בית המשפט בת"א (מחוזי מר') 4129-02-24 **מירב נ' ברסלר**, פסקה 6 (18.6.2024)). האדם הסביר מבין שהמבקרים החריפים של ערוץ 14 מביעים דעה על פעילותו, ועל פעילות התובע (שהוצג ככתב) אשר מביע את דעותיו במסגרת הערוץ ו"נצבע" כמייצג דעות מסוימות (השוו לעניין

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

קוניק; עניין חטר-ישי; ועניין עמותת חוזה חדש). הביטוי "מכונת הרעל" הוא מטאפורה המשמשת ביקורת נוקבת על שיטת הפעולה הנטענת של הערוץ.

44. בה במידה, הביטוי "צריך להתקלח אחרי הסרטון הזה" הוא מטאפורה המבטאת דעה שלילית ונחרצת על הדברים שנאמרו במהלך השידור, וגם הוא בגדר הבעת דעה. הביטוי "כתב" (גרשיים במקור) ספק אם הוא עולה כדי לשון הרע ובכל מקרה מדובר בהבעת דעה לגבי השאלה אם הנתבע פועל כעיתונאי המחויב לאמות המידה שחלות על עיתונאים, ואף היא ביקורת שהיא בגדר הבעת דעה.

45. הביטוי "לא אוהבים שנשים וגברים משרתים יחד" אינו ביטוי מפורש וחד משמעי, ובכל מקרה, בהקשר הציבורי הוא נתפס כהבעת דעה על רקע חופש הביטוי הרחב בשיח מסוג זה. הוא נאמר על רקע ההקשר המגדרי שבו נתפסים הדברים שהתובע אמר, כפי שתוארו לעיל.

46. שיקול נוסף שתומך בקביעה כי התבטאויות הנתבעים הן בגדר הבעת דעה הוא עיתוי ההתבטאות (עניין עמותת חוזה חדש, בפסקות 27-28): בעת שקיימת מחלוקת רחבה בין הנתבעים לתובע על רקע הפיגוע.

47. כאמור, במקרים שבהם הנפגע מלשון הרע הוא איש ציבור, שהפרסום נוגע לעניין ציבורי, וההבחנה בין דעה לעובדה אינה חד משמעית – שיקולי מדיניות משפטית מטילים את הכף בבירור לקבוע כי מדובר בהבעת דעה. הוא הדין בענייננו.

48. התובע טוען שהציטוטים של גולן המופיעים ברקע הצללית של התובע הם ייחוס ציטוטים בכזב לתובע. בכך לטענתו הכתוביות הן "כותרות" שיש לבחון בנפרד מרכיב השמע של הסרטון (ע"א 5653/98 פלוס נ' חלוץ, פ"ד נה(5) 865 (2001)). דין הטענה להידחות. ראשית, בניגוד לכתבה, שבה יש חשש שהציבור יקרא רק את הכותרת עצמה, בצפייה בסרטון הצופה שומע וקורא בד בבד, ולכן החשש לטעות קטן. שנית, בחנתי את הביטויים עצמם במנותק מהשמע, ואני סבור כאמור שיש לסווג ביטויים אלה כהבעת דעה.

49. **רכיב תום הלב:** התובע טוען שהתנהלות הנתבעים מקימה את החזקה הקבועה בסעיף 16(ב) לחוק, שלפיה הפרסום נעשה בחוסר תום לב. הטענה היא שהסרטון נערך באופן מגמתי ונועד להוציא את דברי התובע מהקשרם. לטענתו הנתבעת השמיטה במודע את החלק האחרון מדבריו, שממנו עולה בבירור כי אין בפיו ביקורת כלפי הלוחמים או טענות נגד ההרכב המגדרי של הכוח שנפגע בפיגוע.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

50. סעיף 16(א) לחוק קובע כי אם הפרסום נעשה באחת הנסיבות המנויות בסעיף 15 והוא אינו חורג מתחום הסביר הוא נעשה בתום לב. משקבעתי שמתקיימים התנאים המופיעים בסעיף 15(4) חזקה היא שהפרסום נעשה בתום לב בהנחה שהפרסום לא חרג מתחום הסביר.

51. בהקשר זה אבחן שלוש שאלות. הראשונה היא אם חלה חובה על הנתבעת לפרסם את "התיקון" או "ההבהרה" שביצע התובע בשידור בסוף דבריו שצוטטו. קרי: אם העובדה שהנתבעת לא פרסמה את "התיקון" מוציאה אותה מגדר הבעת דעה בתום לב. השאלה השנייה היא אם פרסום הציטוטים של גולן ברקע תמונתו של התובע היא פעולה החורגת מגדר הסביר ושוללת את ההגנה. השאלה השלישית היא אם הייתה כוונה לפגוע ששוללת את תום הלב של הנתבעים.

52. כאמור, השיח התקשורתי והפוליטי מאופיין לא אחת בקביעות נחרצות שנועדו לחדד ביקורת ולעורר עניין. מתחם חופש הביטוי בהקשר זה הוא רחב ביותר, ואמירות נחרצות נתפסות על ידי האדם הרגיל כהבעת דעה, ולא כקביעת עובדה. על רקע זה מתבקשת המסקנה שאין מדובר בפרסום החורג מגדר הסביר. התובע בחר לדבר בשידור חי, אמר את שאמר, ובנסיבות אלו יש לתת לצופה לשפוט ולהעריך אם כשאמר את הדברים התכוון אליהם ואחר כך ביקש לתקן, שמא לא התכוון אליהם מלכתחילה.

53. בלא לקבוע מסמרות לגבי כוונת התובע בעת שאמר הדברים לראשונה, הם נתפסים בעיני הצופה הסביר כביקורת על ההחלטה לאפשר שמירה משותפת של חייל וחיילת, כבני מגדר שונים הנמצאים שעות ארוכות לבד. נכון שהתובע אמר לאחר מכן דברים שממתנים את אמירתו הקודמת. ברם אין בידי לקבוע כי גורם המבקש לבקר אותו על דבריו נדרש להציג גם את האמירה המתקנת. בהקשר זה יש חשיבות להקשר הדברים כמכלול, על רקע התופעה המוכרת של פרסום אמירה חריפה – היוצרת אפקט עוצמתי – וחזרה של הדובר מדבריו לאחר מכן.

54. פרשן, עיתונאי או כתב הבוחר לדבר בשידור חי נדרש להיות ער לאופן שבו דבריו יובנו וייתפסו, ואת הנעשה בהקשר זה אין להשיב. ביקורת המושמעת על דברים שנאמרים בשידור חי באה בגדר חופש הביטוי בעניינים הנוגעים לציבור, נתפסת בענייננו כהבעת דעה, וזוכה להגנה. אין לומר כי חלה על המבקר – במסגרת שיח ביקורתי – חובה להציג את "התיקון", "ההבהרה" או את התמונה המלאה, כפי שעיתונאי מחויב לעשות לצורך עמידה בתנאי הגנת העיתונאות האחראית לפי סעיף 15(2) לחוק (השוו לעניין רגב, פסקה 10 לחוות הדעת של השופט י' עמית). הטלת חובה מסוג זה תיצור אפקט מצנן כלפי ביקורת המושמעת על אנשי ציבור, ותפגע בתכליות החשובות של חופש הביטוי בנושאים המעוררים עניין ציבורי ובחופש הביטוי הפוליטי. האמירות של התובע נאמרו בשידור חי, בזמן שאלפי אנשים צופים ומושפעים מהדברים, וזאת בעיתוי רגיש. חרף ההבהרה של

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

התובע, צופים החליטו להתלונן לרשות השנייה, והרשות החליטה לקנוס בגינם (גם אם הקנס הופחת לטענת התובע, לאחר קבלת הסבר).

55. התובע טוען בסיכומים ובסיכומי התשובה שעורך הסרטון אישר שיצר סרטון שהתבסס על עריכה מסולפת, והוא השמיט את החלק האחרון של דברי התובע מתוך כוונה להוציאם מהקשרם. כהן השיב בחקירה הנגדית: "לפי דעתי החלק הזה חשף את מה שהוא חושב ראסמי, אחר כך חשב הבין שזה אולי היה too much ורצה לרכך" (פרוטוקול הדיון מיום 4.3.2025, עמ' 39, שו' 28-29). במסגרת חופש הביטוי, הנתבעים רשאים לפרסם רק חלק מדבריו של התובע, והתובע מצדו יכול להבהיר את דבריו באמצעות נגישותו הרבה לאמצעי התקשורת: הערוץ שבו הוא מפרש והרשתות החברתיות. אין מקום לקבוע חובה לפרסם את הבהרת התובע, ואי פרסומה אינו גורע מתום לבם של המפרסמים כשעסקינן בדברי ביקורת כגון דא. הזירה המתאימה לוויכוח הציבורי בעניין זה היא התקשורת, ולא בית המשפט.

56. התובע תיאר את תחושת ההשפלה והביזוי כדבריו נוכח הפרסום של תמונתו ברקע הציטוטים של גולן: "לוקחים שני משפטים שלא אמרתי, שמים את הפרצוף שלי מרוח אדום, אוקי, מדביקים את המשפט יש פה אגידות שמאל מטורפות. הופכים אותי למיזוגן, שונא נשים, שונא לוחמות וזה הפוך" (פרוטוקול הדיון מיום 4.3.2025, עמ' 11, שו' 38-39, עמ' 12, שו' 1). אף שמדובר בעריכה מגמתית, אין לומר שחובת תום הלב הופרה כאן. בתחילת הסרטון רואים את דברי התובע כשפיו זו. לאחר מכן גולן עונה לדבריו ורואים את התובע אומר "נכון". האדם הסביר מבין שברקע הצלילית של התובע מדבר אדם אחר. באותו חלק פיו של התובע לא זו, והרושם הוא שהדברים נאמרים במענה למשפט של התובע. הבחירה של הנתבעת לערוך את הסרטון באופן הזה אינה חורגת ממתחם הסבירות בשים לב לחופש הביטוי הרחב בנושאים אלה.

57. התובע טוען שהפרסום נועד לפגוע באופן ששולל את תום הלב של הנתבעים. הוא מצביע על הביטוי הפוגעני "צריך להתקלח אחרי הסרטון הזה", ועל צביעת פניו התובע באדום לצרכי דמוניזציה, לטענתו. כאמור, במסגרת חופש הביטוי התקשורת-פוליטי יש מקום לביקורת נוקבת המתאפיינת בביטויי קיצון. צביעת פני התובע באדום ואותה אמירה המביעה שאט נפש מדבריו, אינם חורגים מתחום הסביר ואינם שוללים את הגנת תום הלב. כוונתם הסובייקטיבית של הנתבעים בהקשר זה אינה מעלה ואינה מורידה. כאמור, דרישת תום הלב היא בעלת מאפיינים אובייקטיביים וסובייקטיביים, ולעיתים גם ביטוי שנועד לפגוע – וכאלה הם מטבע הדברים ביטויים המותחים ביקורת נוקבת וקשה – יכולים להיחשב ככאלה שנעשו בתום לב לנוכח האיוון המתבקש בין חופש הביטוי להגנה על השם הטוב (עניין דניאל, בפסקה 70). שיקולים אלה יפים, בשינויים המחויבים, גם בעניין של חופש הביטוי בנושאים המצויים במחלוקת ציבורית. במקרה דנן, מדובר בוויכוח השנוי במחלוקת ציבורית בעניין שנוגע לשילוב מגדרי בצה"ל. הצדדים הנגדיים לשיח

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

הציבורי מבקשים להחליש את המסר של הצד האחר, ולא אחת מתכוונים לפגוע ביוצרו על סמך דברים שאמר ולהרתיעו מלשוב עליו. במקרים מסוג זה ונוכח הקביעה בפסיקה שדרישת תום הלב בסעיף 15 משתנה באופיו ובהיקפו בסעיפי ההגנה השונים, תום הלב הנבחן כאן הוא אובייקטיבי. המשקל של חופש הביטוי והחשיבות של ביקורת בשיח הציבורי בחברה דמוקרטית זוכה לעיקר המשקל וגובר. השירות המשותף הוא נושא שבלב השיח הציבורי, ולכן סביר שצדדים אלו ואחרים יעבירו את המסר באופן נחרץ, חד משמעי ולעיתים גם מתוך כוונה לפגוע במסרו של האחר. לכן, גם אם היה נקבע כי לנתבעים הייתה כוונה לפגוע במסר העולה מצד התובע, אין חריגה מתחום הסביר ולכן הגנת תום הלב עומדת לנתבעים.

58. התובע טוען בסיכומי התשובה שיש טעם לפגם בכך שהנתבעים הפיצו את הסרטון פעמים רבות. כאמור, בשיח הציבורי מפרסמים מבקשים לשכנע ולהעביר מסרים באופן חד משמעי. ככלל אין פסול בהפצת מסרים באופן נרחב ושיתופם כל עוד הם אינם באים בגדר לשון הרע שאינו מוגן.

59. מסקנה: הנתבעים לא פעלו בחוסר תום לב, וחלה על הפרסום הגנת סעיף 15(4) לחוק. על רקע מסקנה זו מתייתר הצורך להכריע בתחולת ההגנות האחרות שנטענו, וכן בבקשת הנתבעים להורות למבקש להגיש לתיק את החומר הראייתי שהתברר בתביעה דומה שהגיש, ושנסבה על ביקורת שהושמעה על אותה התבטאות.

60. טרם חתימה אבקש להעיר הערה הנוגעת למישור הפיצוי ולתוחלת ניהול התביעה. גם אם התביעה הייתה מתקבלת והיה נקבע שאין הגנה, הסכום שכנראה היה נפסק לזכות התובע קטן משמעותית מזה שתבע בגין כל פרסום, כל שכן נמוך מהסכום שתבע מלכתחילה והופחת במהלך ניהול התביעה. הטעם לפסיקת סכום נמוך משמעותית מהרף העליון שאפשר לפסוק כפיצוי ללא הוכחת נזק מבטא אף הוא את הצורך לאזן בין היקף ההגנה הרחב על חופש הביטוי והביקורת בעניינים השנויים במחלוקת ציבורית שנאמרים על ידי אנשי ציבור, לבין היקף ההגנה הראוי על השם הטוב. סביר שסכום הפיצוי לא היה "ממצה את הדין" כדי שלא ליצור אפקט מצנן מפני השמעת ביקורת בנושאים באמורים על רקע חשיבות השיח בדמוקרטיה ליברלית (השוו לעניין **בן גביר ולעניין דניאל**, הדנים בהקשרים שונים ותוצאתם במישור זה זהה). הואיל ועלויות ההתדיינות הן גבוהות בהליכים שנסבים על התבטאויות מסוג זה, יוצא שהתביעה הייתה יותר נדחית ממתקבלת. בהינתן שחלף זמן כה רב מאז הפרסום, ועל רקע אופיו, דומה שאין תועלת בניהול תובענה כספית כפי שנעשה כאן. שיקול זה נוסף למערך השיקולים האמור ותומך במסקנה שהזירה המתאימה להתמודד עם ביקורת מהסוג הנדון היא הזירה התקשורתית ולא בית המשפט. ברם מאחר שהתביעה נדחתה לגופה, לא ראיתי צורך להרחיב בדבר מעבר לאמור.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54587-08-23 ביטון רוזן נ' הייטק למען הדמוקרטיה בע"מ

סוף דבר

61. מכל המקובץ לעיל, התביעה נדחית.

62. אשר להוצאות המשפט: אני סבור כי יש לפסוק לחובת התובע הוצאות על הצד הגבוה. הדבר עולה בקנה אחד עם הגישה המובעת ברע"א 1954/24 וקנין נ' קיבוץ ניר דוד, פסקה 37 לחוות הדעת של השופט נ' סולברג (7.1.2025). אומנם השאלה אם מדובר בתביעת השתקה לא נדונה, ולכן לא הוכרעה. עם זאת, כעניין שבמדיניות משפטית מן הראוי לתמרץ שלא להגיש תביעות לשון הרע המכוונות נגד ביקורת על התבטאויות של אנשי ציבור בנושאים שבמחלוקת ציבורית בכלל, ועיתונאים שהתבטאו בערוץ תקשורת ממוסדת בפרט. הזירה הטבעית להתבטאות שנתפסת כביקורת על התבטאויות של אנשי ציבור בנושאים שבמחלוקת פוליטית וציבורית ולמענה לה, גם כשהיא מנוסחות בלשון נחרצת ובוטה ואף נועדה לפגוע, היא הזירה התקשורתית ולא בית המשפט. אי-פסיקת הוצאות ראליות בתביעות מסוג זה מייצרת "אפקט מצנן" הפוגע בחופש הביטוי. על רקע זה יישא התובע בהוצאות בסך של 40,000 ש"ח לכל נתבע.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו תוך 60 יום ממועד המצאת פסק הדין.

המזכירות תמציא את פסק הדין לצדדים.

ניתן היום, כ"ב בחשוון התשפ"ו, 13 בנובמבר 2025, בהעדר הצדדים.

טל חבקיך, שופט, סגן הנשיאה

